GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.
„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 186. Sâmbătă 6 (18) Octomvre 1884.

Braşovŭ în 5 (17) Octomvre.

Luptele naţionale din Boemia suntŭ de natură a deşteptá interesulŭ tuturorŭ celorŭ ce au înscrisŭ pe flamura lorŭ principiulŭ egalei îndreptăţirĭ naţionale. Ba, ceea ce se petrece aḑĭ pe teritoriulŭ părţii opuse de méḑă-nópte a monarchiei nóstre este pentru noi mai multŭ ca unŭ spectaculŭ interesantŭ. Victoria marelui principiu alŭ împăcărei naţionalităţilorŭ în ţĕrile austriace, va fi preludiulu pentru învingerea ce va trebuí sĕ-o serbeze odată şi causa dréptă a poporului românŭ dintre Tisa şi Carpaţĭ.

Şi la noi se vorbesce de „bună înţelegere" şi de „înfrăţire" între „rasse," dér cum îşĭ închipuescŭ cei dela putere acéstă convieţuire pacĭnică şi mulţămită a diferitelorŭ popóre, ni-o dovedescŭ faptele lorŭ pe fiecare minutŭ. „Buna înţelegere" însémnă la ei supunere órbă la dictatulŭ lorŭ, ér „înfrăţire" însémnă ca dênşii sĕ ia mieḑulŭ şi celorlalţĭ sĕ le remână cojile, ce nu le potŭ ei mestecá. Şi aicĭ, sub părintésca ablăduire ungurésca, s'a creatŭ înainte cu 15 anĭ o „lege pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilorŭ," dér nu s'a datŭ acestorŭ naţionalităţĭ nicĭ cea mai mică garanţiă, că se vorŭ puté folosí în pace măcar de neînsemnatele concesiunĭ ce se făcŭ limbei lorŭ în numita lege. Urmarea este, că pretinsa „egală îndreptăţire" a rĕmasŭ pe hârtiă, ér în realitate limba nemaghiarilorŭ este prigonită în modŭ sistematicŭ.

Ce vedemŭ astăḑĭ în Boemia? — Vedemŭ că se lucréză cu sistemŭ în direcţiunea aceea, de a se definí câtŭ de bine dreptulŭ de limbă alŭ fiecărei naţionalităţĭ şi de a se asigurá liberulŭ exerciţiu alŭ acestui dreptŭ pentru o parte tocmai aşa ca şi pentru cealaltă. Vedemŭ că s'a primitŭ principiulŭ delimitărei cercurilorŭ după naţionalitate, care în ceea ce privesce cercurile scolare, s'a şi pusŭ în practică. Vedemŭ, în fine, că se iau mĕsurĭ ca sĕ se reguleze neîmpedecata folosire a limbei proprie materne şi sĕ se garanteze libera desvoltare a instrucţiunei naţiunale şi în comunele mixte.

Acestea suntŭ mĕsurĭ luate în adevĕrŭ cu intenţiunea de a creá o stare de lucruri suportabilă între naţionalităţĭ. Ce se face însĕ în statulŭ ungarŭ? Aicĭ s'au vĕḑutŭ şi se vĕdŭ nâsunţe cu totulŭ contrarie. In locŭ de a limitá cerculŭ de activitate şi de desvoltare alŭ fiecarei naţionalităţĭ, conformŭ adevăratelorŭ principie de libertate şi egalitate, la noi tóte suntŭ aruncate într'unŭ cazanŭ. Iurisdicţiunile şi cercurile se împărţŭ la noi nu cu respectŭ la interesele diferitelorŭ naţionalităţĭ, ci numai cu respectŭ la interesulŭ de supremaţiă alŭ Maghiarilorŭ. De aceea cercurile nóstre naţionale au fostŭ sfêrticate ca cămaşa lui Christosŭ şi au fostŭ în modŭ artificialŭ încopciate, pe unde numai s'a putută, cu cercurĭ maghiare şi cu alte streine numai şi numai ca sĕ fie paralisată desvoltarea nóstră şi sĕ ni se pótă răpí dreptulŭ de limbă cu atâtŭ mai uşorŭ.

De instrucţiunea publică nicĭ sĕ nu mai vorbimŭ. In Boemia îngrijesce de scólele Cehilorŭ şi de ale Germanilorŭ statulŭ. La noi statulŭ nu vrea sĕ scie decâtŭ de scólele maghiare. In Boemia învĕţĕmêntulŭ naţionalŭ este organisatŭ sub scutulŭ directŭ alŭ statului, la noi se organiséză amesteculŭ statului în afacerile scólelorŭ ce le susţinemŭ cu mijlócele nóstre proprie sub scutulŭ bisericei, cu scopŭ de a împedecá desvoltarea învĕţĕmêntului naţionalŭ.

C'unŭ cuvêntŭ diferenţa între stările de dincolo şi între cele de dincóce de Laita este ca ceriulŭ de pămêntŭ. Décă cu tóte astea se observă o mare animositate în luptele naţionale din Boemia, causa este în tendinţele, ce n'au nimicŭ comunŭ cu principiulŭ egalei îndreptăţirĭ. Meritulŭ guvernului actualŭ din Austria este, că se străduesce a găsí unŭ drumŭ de mijlocŭ refusândŭ sprijinulŭ sĕu atâtŭ tendinţelorŭ de supremaţiă ale Germanilorŭ, câtŭ şi acelora ale Slavilorŭ.

Cu mulţămire şi cu speranţă privimŭ la năsuinţele de împăcare din Austria siguri fiindŭ, că décă principiulŭ egalei îndreptăţirĭ se va realisá şi va învinge în acea parte a monarchiei, nu va trece multŭ şi elŭ îşĭ va serbá triumfulŭ sĕu şi pe teritoriulŭ romanticŭ dintre Tisa şi Carpaţĭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.")

Liverpool, 17 Octomvre. — Alaltaerĭ séra, la sosirea vaporului de călĕtorĭ, ce a venitŭ din Filadelfia, a fostŭ arestatŭ unŭ călĕtorŭ ungurŭ, care aducea cu sine $1^1/_2$ puntŭ de dinamită.

Paris, 17 Octomvre. — Armata chinesă a fostŭ bătută şi împrăştiată completŭ, lăsândŭ în urmă-i nenumĕraţĭ morţĭ şi rănițĭ. Francesii au pusŭ mâna pe cantităţĭ fórte marĭ de provisiunĭ. Generalissmulŭ şi mai mulţĭ mandarinĭ au căḑutŭ pe câmpulŭ de luptă.

CRONICA POLITICĂ.

Miercurea trecută şi-a presentatŭ în dietă şi partida comitelui Apponyi, aşa numita »oposiţiune moderată« proiectulŭ sĕu de adresă. Moderaţii accentuéză mai ânteiu că reorganisarea camerei magnaţilorŭ numai aşa o admitŭ, décă se va garantá independenţa acestei camere. »Este de lipsă ca camera magnaţilorŭ sĕ aibă destulă putere, ca sĕ pótă resistá unorŭ curenturĭ trecĕtóre, dér trebue sĕ fie şi destulŭ de tare spre a puté combate din motive însemnate voinţa guvernelorŭ.' Mai departe cere a se luá mĕsurĭ, carĭ au de scopŭ de a apĕrá libertatea şi curăţenia alegerilorŭ. »Legile nóstre, parte neclare, parte defectuóse, nu oferă garanţiă de ajunsŭ în contra presiunilorŭ oficióse, a corupţiunei şi a altorŭ abusurĭ. Relele ce se nascŭ de aicĭ au luatŭ marĭ dimensiunĭ la alegerile trecute,... celŭ mai mare rĕu este amesteculŭ neîndreptăţitŭ alŭ puterii oficióse. Comitatele, în carĭ totŭ aparatulŭ administrativŭ se pune în mişcare în folosulŭ candidaţilorŭ guvernului nu mai facŭ aḑĭ escepţiune. Violarea libertăţii personale şi întrebuinţarea forţei brutale spre întimidarea alegĕtorilorŭ nu mai este aḑĭ o raritate. Astfelŭ de stărĭ facŭ ca libertatea nóstră constituţională sĕ devină o gólă formalitate şi sgudue stima către autoritate. Cea mai urgentă problemă a corpurilorŭ legiuitóre este prin urmare d'a creá norme de acelea, cari se pună stavilă acestorŭ abusurĭ şi sĕ asigure astfelŭ alegĕtorilorŭ libertatea promisă în constituţiune.«

*

Antisemiţii din dietă au debutatŭ cu două proiecte de adresă, unulŭ compusŭ de br. Andreanszky, celălaltŭ de Ivan de Simonyi. Cestŭ din urmă accentuéză, că naţionalităţile ţĕrii au conlucratŭ în trecutŭ la crearea vechilorŭ instituţiunĭ ale Ungariei. ‚Astăḑĭ tóte s'au schimbatŭ, nu vedemŭ decâtŭ domnirea capitalului, numai speculaţii au avantage, lucrulŭ onestŭ n'are nicĭ unŭ succesŭ. Sistemulŭ de dreptŭ actualŭ calcă principiele creştinătăţii. Jidovimea stă faţă cu societatea atomisată ca o falangă impenetrabilă. Jidovii dispunŭ de capitalulŭ mobilŭ, au în mână banii, creditulŭ, institutele marĭ de banĭ şi presa, şi ei suntŭ causa că nu se póte aduce o lege agrară raţională, o lege de industriă cum se cade şi o lege electorală dréptă. Proprietarii de mijlocŭ şi ţĕranii se prăpădescŭ, celŭ ce lucră cu spiritulŭ devine unŭ paria alŭ societăţii, ne apropiămŭ de acea stare când faţă cu puţinĭ omenĭ avuţĭ vorŭ stă numai proletarĭ. In asemeni împrejurărĭ naţionalităţile, cari au trăitŭ pân'acum cu noi în pace, se înstreinéză de noi şi ni se facŭ duşmanĭ. Acéstă stare trebue sĕ ne ducă la o catastrofă socială.«

*

Natura poliglotă a monarchiei aduce cu sine, ca în totdéuna, când e vorba de a se resolvá vre-o cestiune sĕ fie şi câte o piedică. Ungurii se grăbescŭ de astădată tare cu reînoirea pactului ungaro-austriacŭ. Par'că li-ar fi frică sĕ nu se schimbe situaţiunea cu totulŭ în trei anĭ până când va mai durá pactulŭ actualŭ. Se asigură că deja s'a începutŭ negoţiările asupra cestiunei băncei. Deodată s'a născutŭ însĕ în acéstă cestiune dificultăţĭ neaşteptate. De astă dată suntŭ Cehii, carĭ pretindŭ de a se înfiinţá şi în Praga o filială a băncei, de sine stătătóre, precum esistă una dela 1878 în Budapesta. Cehii au dreptate sĕ céră, căcĭ cine cere nu piere — numai Românii noştri suntŭ aşa de modeştĭ încâtŭ, de câte orĭ voiescŭ sĕ pretindă ceva, se întrébă mai ânteiu, că óre ce vorŭ ḑice ceia şi ceia?

*

In oraşulŭ Fiume a fostŭ ḑilele acestea mare fiebere din causă că în 15 l. c. avéu sĕ se alégă 25 de membri în comitetulŭ municipalŭ. Trei partide şi-au pusŭ candidaţii lorŭ, aşa ḑisa partidă a poporului, partida autonomă şi partida croată. Nu te puteai întórce pe stradă fără sĕ dai de diferitele apelurĭ ale acestorŭ partide în favorulŭ candidaţilorŭ lorŭ. Ceea ce a supĕratŭ pe organele d-lui Tisza a fostŭ manifestulŭ partidei croate, care declară că Fiume nu se ţine de Ungaria, ci de regatulŭ triunitŭ sudslavicŭ.

LEX KVICZALA.

Multă vorbă s'a făcutŭ în presa germană şi cehă de proiectulŭ de lege ce pórtă numele autorului sĕu Kviczala. Acestŭ proiectŭ are de scopŭ nimicŭ mai multŭ şi nicĭ mai puţinŭ, decâtŭ de a serví ca mijlocŭ de a împiedecá planurile de germanisare séu cehisare, creândŭ unŭ echilibru între instrucţiunea germană şi cehă.

Alaltaerĭ s'a presentatŭ în dieta din Praga legea Kviczala. Ea este de cuprinsulŭ următorŭ:

§ 1. In acele comune, în cari se află scóle poporale publice séu private cu limba de propunere germană séu boemă, nu este ertatŭ de a primí copii obligaţĭ la învĕţătură, decâtŭ numai în acea scólă, a căreia limbă de propunere o vorbescŭ fluentŭ.

§ 2. O escepţiune dela acéstă regulă este admisibilă la acei copii, ai cărorŭ părinţĭ vorŭ dovedí cu motive întemeiate necesitatea escepţiunei. Asupra pe-

tițiunilorŭ respective va decide sub reserva dreptului de recursŭ consiliulŭ scolarŭ de cercŭ.

§ 3. Déčă în circumscripțiunea unei comune nu esistă decâtŭ o singură scólă poporală publică cu-o singură limbă de propunere, déčă însĕ în aceeașĭ comună se află, după unŭ termenŭ mediu de 5 anĭ, celŭ puținŭ 40 de băețĭ obligațĭ la scólă, carĭ nu cunoscŭ acea limbă de propunere, atuncĭ trebue sĕ se înființeze pentru aceștĭ copii o scólă poporală publică cu a doua limbă a țĕrei ca limbă de propunere, conformŭ prescrierei legei asupra înființărei de scóle și asupra numĕrului claselorŭ dela scóle.

Totodată se face următórea propunere:

Dieta sĕ ia următórea resoluțiune: Guvernulŭ este provocatŭ de a efectuá următórele principii: Déčă într'o comună scolară se află atâțĭ copii boemĭ și germanĭ, alŭ cărorŭ numĕrŭ nu este de ajunsŭ nicĭ pentru înființarea unei scóle boeme, nicĭ a unei scóle germane și déčă nu se póte corĕspunde principielorŭ legei de față în altŭ modŭ, atuncĭ când numĕrulŭ copiilorŭ celorŭ ce cunoscŭ una sau alta din aceste douĕ limbĭ este celŭ puținŭ de douĕḑecĭ, sĕ se organiseze o instrucțiune numai pe o jumĕtate de ḑi, astfelŭ ca copii ce cunoscŭ o limbă sĕ fie instruițĭ înainte de amédḑĭ, ér cei ce cunoscŭ cealaltă limbă după amédḑĭ.

Déčă vomŭ ave în vedere că scólele din Boemia suntŭ sĕu comunale, sĕu scóle de statŭ, atuncĭ ne vomŭ puté face o ideă despre drepturile de carĭ se bucură naționalitățile din Boemia în raportŭ cu naționalitățile dela noi.

CONFERINȚA COLONIALA A AFRICEI.

In Berlinŭ se vorŭ întruní în curêndŭ diplomații mai multorŭ state, pentru ca sĕ hotărască în privința politicei coloniale din Africa, și în prima liniă în privința viitorului statŭ africanŭ Congo. La conferință vorŭ fi representate Francia, Anglia, Spania, Belgia, Olanda, Portugalia și Statele Unite sub președința lui Bismark. »Temps« anunță că mai târḑiu vorŭ fi învitate și Austria, Italia, Rusia, și în urmă chiar și țĕrile scandinave vorŭ primí învitărĭ sĕ adereze la hotărîrile conferinței. »N. fr. Presse nu-șĭ póte esplicá, cum vorŭ puté fi învitate mai târḑiu numitele state, ca sĕ adereze la decisiunile ce se vorŭ luá la conferință. Lucrulŭ nu ne pare însă tocmai greu de esplicatŭ. Cu ocasiunea întrevederei monarchilorŭ s'a pututŭ luâ vr'o înțelegere, ca sĕ nu mai fie trebuință de a fi representate Austria și Rusia, ér ce privesce Italia, ea e bună pretină a Germaniei și ea încă îșĭ va avé partea sa. Cancelarulŭ germanŭ a pusŭ deja totulŭ la cale, e înțelesŭ cu tóte statele, afară de Anglia și cum se ḑice și de Olanda. Acestea însĕ pré puținŭ îlŭ turbură pe Bismark, când are pe partea sa mai tóte statele ce vorŭ fi representate la conferință.

Programulŭ conferinței e fórte simplu: 1. Deplină libertate comercială pentru tóte națiunile în întregŭ ținutulŭ statului Congo, adoptându-se, pentru navigațiunea pe rîurile Congo și Niger, sistemulŭ dunărenŭ; 2. sĕ se fixeze odată pentru totdéuna o regulă stabilă de care, la luarea în posesiune a unui ținutŭ africanŭ de cĕtră o putere europénă, sĕ se țină contŭ. Anglia singură, póte, va ridicá obiecțiunĭ la acestă punctŭ din urmă, dér considerândŭ că are cea mai mare flotă, se va înduplecă și ea sĕ priméscă hotărîrile conferinței, căcĭ Anglia mai ușorŭ ca alții póte îndeplini formalitățile cu care e împreunată luarea în posesiune a vre-unui ținutŭ.

Greutatea zace în punctulŭ primŭ. Primi-va Anglia sĕ împartă libertatea comerciului cu alte națiunĭ, pe câtŭ e ea de egoistă? Conferința ne-o va arătá. Ce privesce pe Francia, acésta e în tóte înțelésă cu Germania. Portugalia va renunțá chiar la tractatulŭ Congului, ce l'a încheiatŭ cu Anglia, și va merge alăturĭ cu Germania. așa se scrie din Parisŭ cătră »National-Ztg.« Pe de altă parte însă érășĭ se vorbesce că Anglia și Olanda vorŭ merge mână'n mână în cestiunile coloniale.

Mai întréga presă crede, că conferința îșĭ va ajunge scopulŭ.

SCIRILE ḐILEI.

Guvernulŭ ungurescŭ va presentá camerilorŭ unŭ proiectŭ de lege, pentru contractarea unui împrumutŭ de 30 milióne fl. pentru rectificarea Dunării. Tratările se facŭ deja cu casa Rothschild și cu creditulŭ mobiliarŭ din Viena.

—0—

La 1/13 Octomvre, pe la 7 óre diminéța, doi vênĕtorĭ de urșĭ din Rĕșnovŭ, George Lupu și Iohann Krafft au ucisŭ în valea Ghimbavului, espunêndu'șĭ chiar viața în luptă, o ursóică de 8—10 anĭ, de o mărime estraordinară. Cei doi vênĕtorĭ spunŭ că ținutulŭ e cutreeratŭ încă de vre-o 4—5 urșĭ, încontra cărora în curêndŭ se va porní gónă.

—0—

D. George Bozianu, cunoscutulŭ cofetarŭ de aci, a fostŭ de mai multe orĭ însărcinatŭ, chiar și acum în urmă printr'o scrisóre din Laxenburg din partea comitesei Elena Tarouca, marea magistră a princesei de coronă Stefania, sĕ trimetă diferite producte de cofetăriă, dér mai cu sémă pesmețĭ.

—0—

La conferința preoțéscă, ce s'a ținutŭ, Joi în sĕptĕmâna trecută în Timișóra, au luatŭ parte vr'o 25 preoțĭ. S'a desbătutŭ propunerea de a se înființá o »Reuniune preoțéscă pentru ajutorarea preoțimei.« Pentru compunnrea statutelorŭ s'a alesŭ o comisiune.

Intreprinderea e din cele mai salutarie.

—0—

O familiă sĕracă și numerósă din Craiu-Doroltŭ, alŭ cărei tată zace de multŭ timpŭ bolnavŭ de peptŭ și care abia mai póte esistá, ar dá pe o fetiță de 7 anĭ, inteligentă și curată, în adopțiune vre-unei familii românescĭ, care arŭ binevoi a o primí. Adresa familiei se póte luá de la administrația fóiei nóstre.

—0—

Cu cea mai nouă operă a frațilorŭ Schönthau „Răpirea Sabínelorŭ,« s'a deschisŭ la 1 Octomvre teatrulŭ lui Carolŭ din Viena, dobêndindŭ unŭ mare și imposantŭ resultatŭ. D. Dr. Dorn îșĭ dă totdéuna silințele de a produce totŭ ce'i mai nou și acéstă operă chiar mâne Sâmbătă se va esecutá pe scena deací și astfelŭ teatrulŭ din Brașovŭ va fi celŭ dintêiu după Viena, în care se va produce acéstă escelentă operă. »Răpirea Sabinelorŭ« cuprinde multe situațiunĭ vióie, picante, atrĕgătóre, așa că publiculŭ va avé o séră fórte plăcută și interesantă.

—0—

Testamentulŭ lui Makart a fostŭ deschisŭ Mercurĭ în septămâna trecută. Rĕposatulŭ lasă o avere de 300,000 fl. Testamentulŭ institue pe veduva și pe copii moștenitorĭ universalĭ. Unŭ comerciantŭ de tablourĭ din Londra a oferitŭ pentru atelierulŭ rĕposatului pictorŭ 150.000 fl. Directorulŭ băncii de scompturĭ din Praga se oferă sĕ plătéscă cheltuelile monumentului ce se va ridicá pe mormêntulŭ pictorului.

—0—

Unŭ opŭ nou despre principele Bismarck va publicá unu diplomatŭ tênĕrŭ rusŭ, care în timpulŭ din urmă a făcutŭ mare sfară în țéră prin cercurile înalte din Viena. Acestŭ opŭ va apăré în trei tomurĭ în limba francesă, care va tractá despre viața și activitatea principelui Bismarck. Autorulŭ a adunatŭ datele mai însemnate despre viața și activitatea politică a principelui Bismarck din isvóre autentice. In cercurile diplomatice se aștéptă aparițiunea acestui opŭ cu mare interesŭ.

—0—

Ni se anunță din Deva, că la 21 Octomvre n. 1884 se va serbá acolo cununia d-lui Simeonŭ Dragomirŭ, notarŭ cercualŭ în Gura-Sadului, cu d-șóra Regina Ciura din Roșia montană,

PERSECUȚIUNILE IN CONTRA ROMÂNILORU.

Organele stăpânitorilorŭ ḑilii persecută cu tótă furia cercurile electorale românescĭ din Banatŭ, care au votatŭ la alegerile trecute pentru candidații naționalĭ.

Acum înțelegemŭ și mai bine ce vrea ministrulŭ Tisza cu mĕsurile escepționale și în contra cui suntŭ îndreptate. Avemŭ sĕ ne așteptămŭ la terorisărĭ și torture, cum numai în analele închisițiunei evului mediu mai potŭ aflá asemĕnare. Pentru că nu ne mărturisimŭ de Maghiarĭ, Tisza vré sĕ ne sdrobéscă și mĕsurile escepționale vorŭ fi paravanulŭ, după care inchisațiunea maghiară îșĭ va esercitá condamnabila-i meseriă, ér agitațiunile, despre care fantaséză »liberalulŭ« primŭ-ministru, vorŭ serví ca motivŭ și scusă pentru a puté smulge sufletulŭ din peptulŭ Românului.

De câte orĭ amŭ strigatŭ în contra prigonirilorŭ, în contra nedreptățilorŭ, în contra apăsărei nóstre, totdéuna Maghiarii ne-au cerutŭ fapte. Fapte totdéuna le-amŭ datŭ și fapte le dămŭ și acuma.

Preoții și învĕțătorii din Vinga, carĭ au condusŭ mișcarea națională în timpulŭ alegerilorŭ, suntŭ pedepsițĭ de pretorulŭ cu câte 100 fl. Motivulŭ e că s'au mărturisitŭ ca Românĭ, dându-șĭ votulŭ candidatului naționalŭ. Se plângŭ la comitele. Acesta întăresce sentința și dă în același timpŭ ordinŭ sĕ-i esecute. Sĕ mai apeleze la „liberalulŭ« Tisza? Ii dă pe ușă afară. Casurĭ câtŭ pĕrŭ în capŭ.

In Bocșia și mai cumplitŭ. Protestulŭ Românilorŭ în contra alegerii lui Lad. Tisza i-a turbatŭ pe toțĭ, dela domnŭ până la ușerŭ.

Étă ce i se scrie din Bocșia „Luminătorului:«

»Onorate dle redactorŭ! De când cu alegerea de deputatŭ dietalu în cerculŭ Bocșia, aderenții partidei d-lui Coriolanŭ Brediceanu suntŭ espușĭ la totŭ felulŭ de șicane din partea oficiului pretorialŭ, ne mai amintindŭ societatea călei ferate din Bocșia română, carea alegĕtorilorŭ naționalĭ nu le mai dă lemne nicĭ pe banĭ.

Unŭ casŭ mai recentŭ. Sâmbătă în 29 Septemvre mai mulțĭ locuitorĭ din Binișŭ au fostŭ citațĭ în cancelaria pretorială, fără a li se spune pentru ce. Presentându-se ei, ce sĕ véḑă? Toțĭ erau „brediceni,« carĭ fiindŭ chiămațĭ unulŭ câte unulŭ în cancelaria pretorială li s'a comunicatŭ că »deórece dênșii n'au făcutŭ drumulŭ (??) câte cu 2—3 anĭ înainte de asta — suntŭ pedepsițĭ fieșce care în banĭ, dela 18 fl. în susŭ! Mai departe afirmândŭ dênșii că au făcutŭ drumulŭ și că nu au pentru ce și de unde plăti, li s'a spusŭ de pretorŭ: sĕ céră dela Brediceanu, dela popa și dela dascălulŭ lorŭ. Ba, ce e mai multŭ, alegĕtorului în etate de 73 anĭ cu numele Petru Mendria i-a începutŭ vestitulŭ Fabry János a-i cânta cum cântă dascălulŭ din Binișŭ cu pruncii: „Dómne ține și protege pre Corilanŭ Brediceanu« etc. Dsa, credŭ, că nu ar puté sĕ documenteze cumcă s'a cântatŭ așa, deși e dreptŭ că tinerimea a cântatŭ pe drumŭ multe cântărĭ naționale române. Și chiar d'ar fi, totușĭ nu au mersŭ așa departe ca tinerimea universitară maghiară din Clușiu cu »Kerék ez a zsemlye.«

6.

FOILETONŬ.

Influința limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ și asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

In acéstă posițiune Roma progreséză mereu, deșí nu tare iute, și cetățile Lațiului, carĭ până acuma numai prin egalitatea limbei, prin paritatea moravurilorŭ și a religiunii erau fórte lacsŭ unite, începŭ a se uní totŭ mai strînsŭ, formândŭ astfelŭ cu timpulŭ o unitate politică. Vedemŭ dară, că Roma regală se desvoltă cu încetulŭ dintr'o comunitate înfrățită strînsŭ numai și numai prin rudeniă și cultŭ într'unŭ imperiu basatŭ cu totulŭ pe alte temelii. Monotoneitatea timpurilorŭ de mai nainte dispare, făcêndŭ locŭ înflorirli unei viețĭ de statŭ bine organisatŭ. Roma cea neînsemnată și modestă începe acum a'șĭ eserțá hegemonia preste Lațiu, deștéptă în poporațiunile acestuia o viață mai vióiă și, dacă puterea, resp. domnia regéscă n'ar fi fostŭ cassată prin rĕsturnarea și alungarea ultimului rege, a lui Tarcviniu Superbulŭ, ceea ce a causatŭ o stagnare a desvoltării poporuui românŭ, acesta póte că ar fi devenitŭ celŭ puținŭ cu doi seculĭ mai curêndŭ unulŭ dintre cele mai culte popóre ale anticității. Unŭ învĕțatŭ germanŭ, tractândŭ despre cassarea regatului în Roma, ḑice cam următórele: »Acéstă rĕsturnare a constituțiunii și cassarea domniei regale a urmatŭ la anulŭ 510 a. Chr., și relațiunile cele nouĕ au adusŭ cu sine firesce și o mulțime de schimbărĭ limbistice. De-atuncĭ cuvinte, ca: **rex** (escepționândŭ **rex sacrificulus**), **reguum, regnare** deveniră **difamate**; se iviră și se stabiliră espresiunĭ séu idiotisme, ca: **regibus expulsis, post expulsos reges, post exactos reges, post libertatem receptam**, și cuvinte ca: **consul, consulatus, patres conscripti, plebs, plebei, patricii, ordo patricius** ș. a. de felulŭ acestora. Certele și luptele, ce urméză între Patricii și Plebei, efeptuiră, ca aceste nume sĕ devină și mai marcate și mai tăiătóre.«

Desvoltându-se referințele politice ș socialei în Roma cu totulŭ altfelŭ, de cum s'au desvoltatŭ până la alungarea regilorŭ și proclamarea statului romanŭ ca republică (**res publica**) sub doi consulĭ alеșĭ de poporŭ pe câte unŭ anŭ, limba încă n'a statŭ pe locŭ, ci a mersŭ și ea înainte cu mișcarea poporului. Ea s'a desvoltatŭ în direcțiunile acelea, în carĭ s'a desvoltatŭ și poporulŭ. Limba latină erá organulŭ celŭ mai principalŭ, de care se serviá poporulŭ pe tóte terenele desvoltării sale. Fiindŭ ea tare întrebuințată în afacerile publice se cultivă în Roma mai tare, devine mai mlădiósă, mai flesibilă, mai ductilă, mai regulată. Firesce că la începutŭ limba s'a desvoltatŭ mai numai pe terenulŭ legislatoricŭ; căcĭ istoria Romanilorŭ dela alungarea regilorŭ încóce este o legislațiune continuă. Limba desvoltată, cultivată și regulată prin usulŭ legislatoricŭ și juridicŭ trecŭ și asupra cultului și a dreptului ginților; de aci îșĭ tragŭ începutulŭ multele **formulae solennes***) séu prescripțiunĭ séu introducțiunĭ întocmite în cuvinte anumite, neschimbăciόse pentru una séu alta ceremoniă religiósă, pentru unulŭ séu altulŭ actŭ publicŭ Tóte acestea erau formulate într'o ordine strictă. Nu mai încape decĭ nicĭ o îndoiélă, că limba latină a trebuitŭ sĕ câștige prin acésta în precisiune, în regularitate, în putere, în seriositate și în solenitate. Pe de altă parte însĕ a primitŭ conformŭ caracterului romanŭ însușĭ puțină duritate, monotoneitate, înțepenire și rigiditate. Acésta a fostŭ neapĕratŭ de lipsă sĕ urmeze, adecă sĕ se stabiléscă în limba latină, pentrucă Romanii, îndată după cassarea demnității regescĭ, începură a încheiá tractate cu puterile și cu cetățile vecine, precum: cu cetatea Ardeea (509), cu Cartaginea (509), cu regele Porsena (507) și cu alții, la carĭ

---

*) Acestea, după câtŭ este cunoscutŭ, suntŭ adunate de unŭ eruditŭ francesŭ, cu numele Brisson în seculuŭ alŭ 16-lea (1591).

In fine după ce li a adusŭ aminte de călĕtoria dela Lugoşŭ, în causa procesului, li-a spusŭ că până în 8 ḑile sĕ plătéscă pedépsa câte 18—20—24 fl. v. a. constringându-i a subscrie unŭ ce în limba maghiară, ce nimenea din ei nu a priceputŭ.

Grăbescŭ a-ţĭ aduce acestea la cunoscinţă, ca sĕ binevoescĭ a luá despre acéstă împrejurare notiţă observândŭ că de, órece Sâmbătă nu s'au presentatŭ toţĭ, adĭ Duminecă au fostŭ toţĭ ceilalţĭ trimişĭ la pretorŭ de către antistia comunală. In casŭ că dênşiĭ ar fi judecaţĭ, te rugămŭ a ne comunicá ce sĕ facemŭ, unde sĕ reclamămŭ?

Unŭ alegĕtorŭ românŭ.

Tinerimea academică »română« perciunată din Viena.

(Coresp. part. a Gaz. Trans.)

Viena, 12 Oct. 1884.

Domnule Redactorŭ! O mare surprindere a cuprinsŭ pe fiecare studentŭ românŭ de aicĭ, când acum de curêndŭ a vĕḑutŭ publicatŭ pe la universitatea politechnică etc. unŭ apelŭ către studenţiĭ românĭ în care se ḑice, că simţindu-se de mulţĭ anĭ necesitatea unei societăţĭ române pentru cultivarea limbei şi literaturei române — câţĭ-va membri (mi se pare 9 séu 10) — au cerutŭ dela locotenenţa ţĕrei cu dto de 6 Maiu 1884 concesiunea formărei unei societăţĭ studentice române sub titlulŭ de: „Societatea: Tinerimea academică română din Viena.«

Domnule Redactorŭ! Vĕ repetŭ, o mare surprindere ne-a cuprinsŭ la cetirea acelui apelŭ. Care Românŭ nu scie, că în Viena nu se mai simte necesitatea formărei unei societăţĭ române de studenţĭ, care sĕ cultive limba şi literatura română? căcĭ o atare societate esistă de multŭ, suntŭ deja patru-spre-ḑece (14) anĭ, o societate fundată între alţiĭ şi de D-vóstră domnule Redactorŭ — o societate cu unŭ trecutŭ, cu unŭ nume şi încă cu unŭ nume bunŭ şi nepĕtatŭ: »România jună.« Acéstă societate este cunoscută până în cele mai depărtate provincii românescĭ. Mai multŭ, — ea a datŭ semne de progresŭ prin intreprinderĭ culturale şi chiar acum în urmă prin edarea preţiosului »Almanachŭ alŭ României june,« în anulŭ trecutŭ.

In acéstă societate aflĭ întrunitĭ pe mai toţĭ Românii ce studiéză aici, din tóte ţĕrile locuite de Românĭ Aicĭ se cunoscŭ fraţii de unŭ sânge, aicĭ se cultivă »frumósa şi dulcea limbă românéscă.« Ce satisfacţiune mai mare póte fi pentru inima unui adevĕratŭ Românŭ. decâtŭ atuncĭ cândŭ vede pe fiĭ sĕĭ întrunitĭ frăţesce aici lucrândŭ cu sânţeniă la progresarea culturei (nu spoială nu cultură de interesŭ) adevĕrate, culturei inimii şi minţii

Dér la obiectŭ ca sĕ ne satisfacemŭ acestei surprinderĭ. Sâmbătă 11 Octomvre, la 6 óre séra, ne-amŭ dusŭ şi noi tinerii românĭ, în urma apelului aşa numitei societăţĭ »Tinerimea academică română din Viena« în localulŭ unde erá sĕ se constituéscă acéstă societate „românéscă." Ce sĕ vedĭ însĕ? In locŭ de Românĭ aflămŭ întrunitĭ câţi-va jidovĭ, cari suntŭ născuţĭ şi locuescŭ din întêmplare în România! Jidovii, fundatorii societăţii »Tinerimea academică română din Viena« representanţii tinerimei române din Viena! Risum teneatis!

Totuşĭ ne-am pusŭ şi noi Românii la mese, ca sĕ vedemŭ comedia jidovéscă. Amŭ ascultatŭ cuvêntulŭ de deschidere, unŭ cuvêntŭ plinŭ de fanfaronadă, unde preşedintele ad hoc ne spunea, că elŭ dinpreună cu ceilalţĭ conaţionalĭ şi coreligionarĭ ai sĕĭ simtŭ în inima lorŭ numai românesce (?) şi vorŭ simţi câtŭ vorŭ trăi (?) Fórte sĕrbătorescă a fostŭ acéstă spovedanià plină de fanfaronadă a strănepoţilorŭ lui Juda, deveniţĭ deodată »Românĭ.«

S'au cetitŭ apoi statutele aprobate, cum amŭ ḑisŭ de locotenința*) cu dtto de 6 Maiu 1884. Aceste statute, care sperezŭ a vi le puté presentá mai târḑiu, suntŭ compuse aşa, ca nu cu uşurătate sĕ pótă întrá sufletŭ românescŭ în »Soc. tiner. acad. române din Viena« (se înţelege că nicĭ nu are nimenea de gândŭ) decâtŭ numai fiindŭ recomandaţĭ de doi membri de ai lorŭ (ovrei) şi şi în acestŭ casŭ, décă nu va avé contra nicĭ baremĭ unŭ singurŭ membru din comitetulŭ lorŭ (jidănescŭ). Vorŭ dá apoi balurĭ, vorŭ dá concerte, usurpândŭ numele românescŭ. Vorŭ fi decĭ pe viitorŭ două balurĭ românescĭ şi publiculŭ românescŭ — indusŭ în rătăcire — póte 'şĭ va trimete banii unorŭ esploatatorĭ »românescĭ.«

Inpertinenţa e fără marginĭ. Nu e destulŭ că pretutindenea suntemŭ strînşĭ în chingile monopolisării jidovescĭ pe tóte terenurile, până şi la stâna mocănéscă; nu, ei vréu sĕ monopoliseze acum şi ceea ce e mai săntŭ fiecăruĭ sufletŭ românescŭ; gloria numelui strămoşilorŭ noştri, numele de »românŭ.«

Vĕ comunicŭ aici, d-le Redactorŭ, şi numele celorŭ câţiva membri a aşa numitei societăţĭ a „Tinerimei academice române din Viena« Étă-i: Zuckermann, Harschkovisch. Grünberg, Ornstein (românisatŭ: Nestorianŭ, séu se pare compusŭ şi din schimbarea posiţiunei literilorŭ în cuvêntulŭ Ornstein), Natan Ochs, Kaufmann, Wolf (românisatŭ Lupescu), Flachs, Olivenbaum (se numesce şi Ollivier), Popper, Margulies şi alţii.... totŭ cu nume „românescĭ!"

Binevoiţĭ, dle Redactorŭ, la timpulŭ sĕŭ a chiarificá acéstă cestiune publicului românescŭ şi a ne ţiné pe noi cei ce formămŭ societatea adevĕratŭ românéscă tot-déuna în evidenţă şi a face atentŭ din timpŭ în timpŭ pe publiculŭ românŭ, ca sĕ nu 'şĭ trimită denariulŭ şi sĕ nu ajute, în nicĭ unŭ modŭ, pe acеştĭ academici perciunaţĭ.

Noi tinerii românĭ, vomŭ face toţĭ paşii ca sĕ nu ne discrediteze ovreii, nicĭ sĕ ne monopoliseze şi sĕ 'şĭ însuşéscă: limba şi numele nostru, cea mai săntă avere ce posedemŭ.

I Mercurŭ.

Avisŭ.

Toţĭ acei Onorabili Domnĭ, cărora 'mĭ permisesemŭ din causă că mĕ ţinémŭ a stá cu Domnia lorŭ în relaţiunĭ de vechiu amicŭ orĭ cunoscutŭ, séu pentrucă i ţinémŭ de românĭ cu sémţéminte nobile — prin urmare mĕ credémŭ în dreptŭ a mĕ adresá d-lorŭ, şi ale trimite unŭ numĕrŭ anumitŭ de câte 10 şi 25 esemplare din opera mea »Munţii apusenĭ« ai Transilvaniei séu studiu geologicŭ asupra structurei munţilorŭ metalicĭ ai Transilvaniei« spre vĕndare, şi cari n'au avutŭ gentilitatea şi generositatea d-lui I. R. din Făgăraşŭ, ca sĕ'mĭ retrimită pachetulŭ cu adnotarea: »nu se primesce« séu a d-lui I. C. din Năsĕudŭ, care le a depusŭ la librăria fără librarŭ »Concordia« fără a avé scire despre acésta, afară de laboriosulŭ şi neostenitulŭ domnŭ prof. A. P. A. — suntŭ rugaţĭ, esemplarele primite dela mine sĕ mi le retrimită, deórece voiu a le împărţi gratisŭ pre la bibliotecele scolare şi alte institute românescĭ.**)

B. M. D. Başiota.

---

*) De sigurŭ locotenința ţĕrei a fostŭ sedusă la aprobarea acestei societăţĭ »românesci.«

) Direcţiunea şi redacţiunea »Observatorului« şi a »Tribunei« este rugată a reproduce acestŭ avisŭ în ḑiarulŭ sĕu. **B.

DIVERSE.

Intunecimea de lună şi Constantinopolitanii. — Poporulŭ de rêndŭ mahomedanŭ, grecŭ şi arménŭ are credinţa, că întunecimea lunei provine de la unŭ geniu necuratŭ, care apare în forma unui ursŭ de mărime înspăimêntătóre şi care ameninţă luna cu nimicire. Décă bălaurului îi succede sĕ învingă luna, atuncĭ sfânta stea dispare de totŭ, împrejurare, care aduce cu sine şi perirea pămêntului. Spre a încuragia decĭ luna în lupta sa, şi ca sĕ sparie pe bălaurulŭ, în totŭ timpulŭ întunecimei, poporulŭ pe rêndŭ face unŭ sgomotŭ diabolicŭ cu ţipsii, cu căldărĭ de aramă, şi cu cornurĭ, şi neîncetatŭ împuşcă cu pistóle şi cu puscĭ spre duelanţii din cerŭ. Acestŭ drăcescŭ sgomotŭ până acum arareorĭ au trecutŭ fără scandale şi fără incidente neplăcute. De astădată poliţia a făcutŭ totŭ ce-i stă în putinţă ca sĕ impedece escesele, cu deosebire periculósele împuşcăturĭ; dar' intenţiunile bune au fostŭ zadarnice. Sâmbăta trecută Constantinopolulŭ oferea o priveliştе ca unŭ câmpŭ de luptă. Armele necurmatŭ pocnéu cu deosebire în cuartierele Stambulŭ, Tatarla şi Tarlabaski şi înzadarŭ s'a silitŭ poliţia sĕ susţină linişteа şi ordinea.

*

Despre uraganulŭ dela Catania. — »Italia scrie următórele: Unŭ uraganŭ ne mai pomenitŭ a trecutŭ peste oraşulŭ nostru. Venindŭ de către apusŭ a distrusŭ cu totulŭ trei comune ce aparţineau de Catania. Acoperişele de pe case le răpia cu sine şi le ducea în depărtare ca pe nisce frunze de copacĭ, şi numai păreţii părăsiţĭ au mai rĕmasŭ. Impregiurimea încă e grozavŭ de devastată; nicăirĭ unŭ arbore, unŭ copacŭ, tóte le-a seceratŭ furia turbată a uraganului. Numai tufele micĭ au mai rĕmasŭ lipite de pămêntŭ. O cărută, în care mai mulţĭ ómenĭ mergéu către oraşŭ, fù răpită de volbură prin aerŭ şi nenorociţii călĕtorĭ toţĭ primiră contusiunĭ fórte periculóse. Totŭ asemenea volbura cu o vehemenţă ne mai pomenită aruncă în susŭ şi unŭ carŭ încărcatŭ cu ferŭ, care mai târḑiu fù aflatŭ la o depărtare considerabilă. Acésta nenorocire séménă multŭ cu catastrofa din Ischia. Pe o liniă de o lăţime de o sută şi jumĕtate de metri volbura a nimicitŭ totŭ ce i-a statŭ în cale. — Unŭ altŭ corespondentŭ relatéză: Volbura a nimicitŭ cu totulŭ satele Cisoli, Piccanello şi Ognina; satele înfloritóre suntŭ tóte în ruină astăḑĭ; n'a mai rĕmasŭ nicĭ unŭ maslinŭ, nicĭ o viţă de viă. Soldaţii trimişĭ din Catania la faţa loculuі află din ce în ce totŭ mai multe jertfe. Până acum patru-ḑecĭ de cadavre zacŭ neîngropate, ér rĕniţĭ suntŭ mai multŭ de cincĭ sute de inşĭ, cu deosebire din clasele mai sĕrace ale poporaţiunii. Guvernulŭ a trimisŭ 5000 de lire (francĭ) ca numai decâtŭ sĕ se distribue. »Diritto« din Roma scrie din 9 l. c. următórele: Paguba materială se urcă la cincĭ milióne. Singuratecele amĕnunte ale catastrofei suntŭ înfiorătóre. S'au constituitŭ o mulţime de comitete filantropice; prefectulŭ, primarulŭ, generalulŭ garnisónei, senatorii toţĭ cu toţi suntŭ la loculŭ unde s'a petrecutŭ catastrofa şi conducŭ afacerile mântuirii celorŭ nenorociţĭ. In munca scăpării soldaţiĭ sĕ pórtă escelentŭ.

† NECROLOGŬ. — Samuilŭ Papp, preotulŭ gr. cat. alŭ Cavaşului, şĭ-a datŭ sufletulŭ în mânile Domnului în etate de 36 anĭ, lăsândŭ în urmă-i neconsolata-i soţiă şi patru copii mĕrunţĭ.

Fie-i ţĕrîna uşóră!

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu**

---

tractate erá neapĕratŭ de lipsă acurateţa, precisiunea şi precauţiunea în espresiunĭ. Şi limba, fiindŭ întrebuinţată fórte tare în acte de natura celorŭ pomenite, a ajunsŭ o desteritate fórte mare, a dobênditŭ o calitate, ce o vedemŭ noi înşine oglindându-se în traducerea grecéscă a celui dintêiu tractatŭ cu Cartaginea*). In acelaşĭ timpŭ a trebuitŭ sĕ se formeze unŭ stilŭ diplomaticŭ curialŭ; şi în acéstă privinţă avemŭ numai sĕ asemĕnămŭ cele două tractate cu Cartaginea. Ele conţinŭ unŭ ce monotonŭ, uniformŭ, amĕsuratŭ.

Pentru-ca tóte aceste producte limbistice sĕ se prefacă în monumente literare şi prin urmare sĕ se pótă păstrá pentru timpŭ mai îndelungatŭ şi sĕ se lase ca moştenire urmaşilorŭ, a trebuitŭ, ca scrierea cu litere sĕ se facă necesară şi totodată mai generală. Cu ocasiunea scrierii productelorŭ limbistice a trebuitŭ a se consideră şi a se fixá relaţiunile limbistice, ortografia şi óre-carĭ regule gramaticalĭ şi sintactice. Astfelŭ scimŭ de sigurŭ din Liviu**), că confederaţiunea cu Latinii din anulŭ 493 a. Chr. a fostŭ săpată într'o columnă de bronzŭ şi că***) în anulŭ 363 a. Chr. a fostŭ compusă o lege şi săpată în bronzŭ cuprindêndŭ ordinulŭ, ca în totŭ anulŭ la 13 Septembre celŭ mai înaltŭ funcţionarŭ alŭ cetăţii sĕ bată cu solenitate unŭ cuiu în păretele capelei lui Joe; şi mai multe altele de acestea. Din tóte documentele, resp. monumentele literare de felulŭ celorŭ menţionate mai susŭ şi din altele, carĭ li-au urmatŭ mijlocitŭ séu nemijlocitŭ, se póte vedé, că limba înaintá în desvoltarea séu cultivarea sa cu paşĭ giganticĭ. Polibiu însuşĭ, care a trăitŭ pe la mijloculŭ seculului alŭ doilea a. Chr., a vĕḑutŭ originalele celorŭ trei tractate cu Cartaginea (509, 348, 306). Ele erau atâtŭ de vechĭ şi limba, în care erau scrise, era aşa de deosebită de limba timpului acestui istoricŭ, încâtŭ numai cu greutate şi prin scrutare strajnică au putută fi descifrate.

Decĭ înmulţindu-se monumentele literare ale limbei latine pe terenulŭ legislatoricŭ, s'a ivitŭ şi necesitatea, ca acelea sĕ fie culese, adunate şi aşeḑate într'unŭ corpŭ, adecă într'o carte. La anulŭ 304 a. Chr. se amintesce de celŭ dintêiu secretarŭ publicŭ (scriba) în persóna lui Cvintu Flaviu, care a publicatŭ aşa numitulŭ **ius civile**, ce fusese până atuncĭ în mânile Patricilorŭ şi întocmi unŭ calendariu (**fastos**) în forŭ. După aceea s'a începutŭ a se compune şi a se purtá aşa numitele **fasti** (calendariu, anale vechĭ romane), **commentarii** (cărţĭ de esplicărĭ) şi **annales pontificum** (**annales maximi** séu **publici** analele pontificilorŭ, analele cele marĭ séu publice), **libri lintei**, **libri censorii**, **libri magistratuum**, **pontificum**, (cărţile de pânză, cărţile censoriale, cărţile magistraţilorŭ, pontificilorŭ) şi altele mai multe, despre a căroră esistinţă ne raportéză fidelŭ vechii scriitorĭ. Dar aceste monumente literare însĕşĭ nu mai potŭ mărturisi nicĭ pentru sine, nicĭ pentru lucrulŭ însuşĭ, fiind-că cele din perioda acésta s'au nimicitŭ pe semne în mare parte la arderea Romei prin Galĭ (390 a. Chr.), éră celelalte mai târḑiu. Ele ne-arŭ dá cele mai memorabile dovedĭ, séu desluşirĭ asupra stării limbei din acéstă periodă. Acésta ar puté-o face şi legile scrise pre cele 12 table, carĭ s'au completatŭ la anulŭ 450 a. Cr. Dar fiind-că puţine din acelea, carĭ au mai rĕmasŭ, suntŭ scrise anticŭ şi acestea au suferitŭ în decursulŭ timpului prin copierile şi citirile de mai târḑiu atâtea schimbărĭ, învĕţaţii numai cu mare precauţiune le potŭ folosi la judecarea limbei latine din acéstă periodă.

(Va urma).

*) Polibiu a tradusŭ acestŭ tractatŭ în limba grécă. comp. II, 22, 24

) Comp. Liviu, II, 33. Dionys. Hal. **VI, 95. **VIII**, 15.

***) Comp. Liviu **VII**, 3. Lex vetusta est, priscis, literis verbisque scripta, ut, qui praetor maximus sit, Idibus Septembribus clavum pangat. Fixa fuit dextro lateris aedis Jovis Optimi Maximi. - Eum clavum, quia rarae per ea tempora literae erant, notam numeri annorum fixisse ferunt.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 16 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.05
Rentă de aurŭ 4% . . .	93.05
Rentă de hârtiă 5% . . .	88.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.65
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.15
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	193.75
Bonurĭ rurale ungare . .	100.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	99.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale transilvane	199.75
Bonurĭ croato-slavone . . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	114 75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115.75
Renta de hârtiă austriacă	80.90
Renta de arg. austr. . .	82.—
Renta de aurŭ austr. . .	103.10
Losurile din 1860 . . .	134 80
Acţiunile băncei austro-ungare	860 —
Act. băncei de creditŭ ung.	284.—
Act. băncei de creditŭ austr.	286.60
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	$9.69^{1}/_{2}$
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.80
Londra 10 Livres sterlinge	122.05

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 3 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	92	»
Renta rom. amort. (5%) . .	$93^{7}/_{8}$	»
» convert. (6%) . .	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	•	»
Credit fonc. rural (7%) . .	•	»
» „ „ (5%) . .	„	„
» » urban (7%) . .	»	»
» » » (6%) . .	»	»
» » » (5%) . .	»	»
Banca naţională a României	1410	1420
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	367	$371^{1}/_{2}$
« » » Naţională . .	$241^{1}/_{2}$	»
Aurŭ	6·%	6·20%
Bancnote austriace contra aurŭ	»	»

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 17 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.96
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122.—	»	123.—
Discontulŭ	» . . .	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Societatea comercială română Bassarabianu Calfoglu & Comp.
BULETINŬ
BRĂILA 2 Octomvre 1884.

Vendĕtorŭ	Cumperĕtorŭ	Felulŭ	Kilo	Libre	Preţulŭ		Notiţe
D. C. Zavo	Peirano Fils & C-ie.	Orzŭ	980	$47^{3}/_{4}$	45	—	Slepp
dt.	G. Mendl	Fasole	180	•/₀0	20	25	Caicŭ
Dim. Tĕtene	dt.	Secare	110	54—	57	—	„
Janolescu	L. Mendl & C-ie.	Porumbŭ	500	$59^{3}/_{4}$	56	75	Magasiă
dt.	dt.	„	230	62—	59	—	„

Mersulŭ trenurilorŭ
pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a căilei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1,48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ	12.32	8.05	9.45
	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8,35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ	3.35	5.30
	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) **Petroşenĭ**

	Trenŭ omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.3[illegible]
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia Alexi Braşovŭ.